

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Narocnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Novoletni pastirski list avstrijskih škofov.

Za novo leto so izdali avstrijski škofje času primeren skupen pastirski list. Tu podajemo njegovo vsebino.

Na Genezareškem jezeru je Jezus umiril vihar in vodovje. Tudi v sedanjem vojskinem viharju nam bo dal mir. Kakor takrat apostolom, tako kliče sedaj nam: „Kaj ste boječi, maloverni?“ Treba nam je v teh hudih časih žive vere, trdnega upanja in veliko ljubezni.

Naše življenje je podobno popotovanju po temni pokrajini. Vera je luč, ki nam kaže skozi temo pot v večnost. V tej luči ne vidimo vsega popolnoma jasno. So v življenju skrivnosti, ki nam jih tudi vera popolnoma ne pojasnjuje. Še-le na sodni dan nam bo postalo vse jasno.

Motijo se tisti, ki cenijo vero le po tem, kako pospešuje posvetni napredek in zemeljsko blagostanje, in hočejo, da bi jim bila Cerkev le nekaka zavarovalnica proti neizgodbam in Bog nekak sluga, ki ga pokličejo, kadar ga potrebujejo. Taki ljudje sedaj zabavljajo zoper Boga, cerkev in duhovnike, in če bi jim Bog danes prinesel mir, bi ga kleli, zakaj tega prej ni naredil. Tako je bilo vedno: vsega zla mora biti kriv Bog in sveta vera. Že pred 1700 leti je zapisal Tertulijan: „Pagani trdijo, da so vsake javne nezgode, vsake ljudske nesreče krivi kristjanje. Če se reka Tibera vzdigne do obzidja mesta Rima, če v Egiptu Nil ne poplavi zemlje, če potres potrese zemljo, če zavlada lakota ali kuga, vse kriči: „Kristjane levom!“ Pa ravno sedanja vojska je pokazala, kako neopravičeno je to divjanje proti Bogu in cerkvi. Saj priznavajo povsod, da zlasti vera in zaupanje v Boga daje našim junakom moč, da vstrajajo v strelnih jarkih, in ljudstvu v zaledju tisto potrpežljivost, s katero prenaša vsa vojna bremena. Kje bi bila sedaj naša domovina, ko bi je vera ne držala pokoncu?

Veliko jih je, ki Bogu očitajo vojsko. Bog je pravičen. K pravičnosti pa spada tudi kaznovanje. Pa naj kdo reče, da člo-

veški rod ni zaslužil biti kaznovan! Saj se je vendar že povsod kar javno bil boj proti Bogu in njegovim zapovedim. Kazen za splošno spridenost pa mora biti splošna: zato moramo vsi trpeti. Zato ne delajmo Boga krivega vojske, ampak trkajmo na svoje prsi in molimo „mea culpa“. Družinsko in javno življenje je bilo ponekod že bolj pagansko kakor krščansko. Skrbimo, da postane zopet krščansko.

Sicer je pa med svetom še mnogo dobrih kristjanov, katerih čednosti so se v zadnjih letih kazale v raznih dobrih delih. Sedaj morajo tudi ti trpeti, navadno še več, kakor trpe brezbožneži. Njihovo trpljenje je pravna daritev za hudobije sveta, ob enem pa tudi vir zaslužnja za nebesa.

Posebno nespametno in bogokletno je govorjenje: „Zakaj Bog ne naredi konca temu krvavemu klanju?“ Pred vojsko so trdili, da jim Boga ni prav nič treba. Moderna kultura bo prinesla človeštvu neizmeren napredek in večni mir. Ko pa je ta kultura brez Boga namesto večnega miru prinesla najstrašnejšo vojsko in namesto napredka najsurovejše barbarstvo, sedaj zahtevajo od Boga, naj on poseže vmes njim na ljubo, ki so ga pahnili z vladarskega prestola. Kaj pa naj vendar Bog stori? Ali naj pošlje svoje anjele z nebes, da posežejo v boj? Ali naj stori čudež? Saj so vendar učili, da čudežev ni! Ali naj vzame sovražnim vladarjem in ministrom prosto voljo? Kdo ne izprevidi, kako krivično je, očitati Bogu, kar je zagrešila človeška hudobija proti njegovi volji. Človeški rod je leta in leta grešil proti Bogu: za vse te brezštevilne grehe sedaj ta rod sam sebe kaznuje.

Kakšne namene hoče Bog doseči, ko je to vojsko pripustil, nam ni znano. Vendar se lahko reče, da bo ta vojska — podobna hudi bolniški operaciji — prinesla v marsičem zdravje bolni človeški družbi. Najhujša bolezen v človeški družbi je bila nebrzičnost v veri in spridenost v npravnem oziru. Ravno v tem se kaže že neko zboljšanje. Države so splošno spoznale, kolikega pomena je zanje sv. cerkev. Sv. vera se je izkazala kot najkrepkejša opora prestola, kot zmogovit prapor v boju, kot vir prave domovinske ljubezni. Božje in cerkvene zapovedi

so prišle do večjega ugleda. Prej so se norčevali iz cerkvenega posta; sedaj zapoveduje država še strožjega.

Če pogledamo v oba sovražna tabora, vidimo v taboru naših sovražnikov velikansko premoč. In vendar nas niso strli. Ravno nasprotno: vsak nepristranski sodnik mora priznati, da je zmaga na naši strani. Od Boga pričakujemo, da nam bo dal tudi končno zmago.

Kako je bil brezbožni svet ponosen na svoj napredek. Hoteli so biti veliki brez Boga. Zidali so babilonski stolp. Stolp se je podrl in je pokopal pod svojimi razvalinami tiste, ki so ga zidali. Kaj je človek brez Boga?

Iz groba, ki si ga je izkopalo človeštvo s predznim zaupanjem v svojo lastno moč, bo zopet vstalo z božjo pomočjo. Mrmranje in brezupno zdihovanje se za kristjana ne spodobi, pač pa zaupna molitev. Molitev nam bo izprosila časten mir, če bomo mi vztrajali v molitvi, bodo vztrajali tudi naši vojaki v boju, in zmaga bo naša. Da bo pa naša molitev bolj gotovo uslišana, ji pridemo še svoje trpljenje, ki ga prenašamo potrpežljivo kot pokorilo.

Molimo in upajmo! Iz morja krvi in solza bo vstala nova Avstrija, polna moči in življenja, in trajen narodni mir bo zavladal v njej. Katoliška vera je ustvarila Avstrijo, katoliška požrtvovalnost jo bo vzdržala in ohranila.

Strašno sovrašтво je vzplamtelo med narodi in gori kakor vse uničevalen svetovni požar. Kristjan pa ne sme gojiti sovrašstva do nikogar, ampak mora ljubiti tudi svoje najhujše sovražnike.

Med vojsko se je bujno razraslo tudi mrzlo samoljubje, ki gleda le na svoj dobiček, če je ta še tako krivičen. Oderuhi v vojnem času so strašnejši, kakor hijene na bojnih poljanah. Tisti, ki krivično draže živila in druge potrebščine, so Judeži, pripravljeni za denar izdati svoj narod in svojo domovino.

Sovraštvu in samoljubju postavimo nasproti krščansko ljubezen. Ta ljubezen ne dela razlike med narodom in narodom, med bogatinom in revežem, med kristjanom in Turkom, ampak ljubi vse, tudi najhujše sovražnike. Krščanska ljubezen bo razdvo-

jene narode zopet združila. In v domovini ima krščanska ljubezen najširši delokrog. Tja v najbolj sprednje bojne vrste nosi svojo tolažbo in v zaledju hodi po vaseh in mestih, po bolnišnicah in mrzlih temnih kletih, kjer prebivajo najrevnejši človeški otroci, pa nasituje lačne in oblači nage, briše solze in leči srca in zdravi rane, dušne in telesne.

Kakor za vse drugo, tako je tudi za katoliško cerkev ta vojska čas preskušnje. Živimo tako, da bo cerkev to preskušnjo častno prestala. Naj se prepriča ves svet, da je bila tudi v tem najhujšem času kos svoji nalogi.

Molitev.

I.

Kolikokrat sem mimo Tebe šla,
mimo Tebe Kristus na križu
ko sem vsa vesela bila,
ko nisem gorja še poznala
ko sem se srečna smehljala.
V dalji tonila vas je v mrak,
jaz pa od dela šla sem domov
od nekdaj: glas večernih zvonov...

Ti pa na križu
neskončna bolest,
ki je vpila od zemlje do zvezd...
In takrat Te nisem poznala.

II.

Zdaj pa klečim pred tabo — Gospod,
usmili se me in odpusti mi vse!
Glej, moj oče je moral v boj
na bojnem polju umira fant moj...
Zdaj, ko je nesreča prišla
klonem glavo pred Tabo Bog
usmili se me o Gospod! — —

III.

Ona sama ob križu — vsenaokoli mrak...
Njen razgovor z Bogom že končan je
Njegov obraz, poln trpljenja šepeta:
odpuščanje! — — —

Večerna zvezda je zatrepetala skozi zrak.
Tihomir.

LISTEK.

Pani Honorata.

Črtica iz Lublina. — Spisal Vinko Bitenc-Radoš.

Tista ulica v Lublinu, na kateri se nahaja hiša pani Honorate, se naziva Kraljevska ulica. Je to precej široka, stranska ulica, takoj od magistratnega poslopja doli. Hiša je v dva nadstropja, spredaj ima balkone, kakor skoro vse hiše v Lublinu.

Dolgo je že, kar se poznamo z družino Borowkovich, katere ud je gospodična Honorata, dolgo že, več kot eno leto. Oče ima trgovino z glasbili. Gosli, ki jih izdeluje sam, so nekatere vredne po 500 rubljev in njegova hčerka sama, gospodična Honorata, ima violino za 600 rubljev. Istotako njena sestra Bronislava.

Trgovina z glasbili je tudi igrala vlogo, da smo se spoznali. Kmalu po prihodu v Lublin sem se nekega jesenskega večera izprehajal po mestu. Deževalo je, počasi, enakomerno; snežinke so semintja

naletavale med dežjem. Domotožje mi je polnilo srce; spominjal sem se z grenkimi čustvi na lepe nekdanje čase v domovini, na tak jesenski večer v okrožju svojih domačih, ko smo sedeli v gorki kuhinji in sem igral na citre...

Citre!... Vse, kar je lepega in nežnega, se je porodilo ob tej besedi, od nekje, kakor iz ljubljene daljave, so prišli na uho mili glasovi, doneli so, peli, vabili... In v teh mislih sem prišel mimo trgovine z glasbili. Kakor božje čudo so ležale v izloženem oknu lepe, nove citre, prav take, na kakoršne sem tolikrat igral doma! Toliko časa jih nisem clo videl, kaj da bi še na-nje igral, sedaj pa naenkrat tu v oknu! Neizmerna želja me je prišla in vstopil sem v trgovino.

Mlada gospodična, otroškega obraza, je stala za prodajalno mizo, pri nji pa mlajša sestra in brat.

„S čim smem postreči, prosze pana?“ je vprašala v lepi poljščini in pri tem nezaupljivo gledala na-me, misleč si gotovo, da ne razumem.

Pa je bilo res. Takrat — prvi teden sem bil v Lublinu — nisem še mogel zapopasti sličnosti našega in poljskega jezika. Poizkusil sem najprej srečo s slovenščino, ali gospodična me je zelo slabo razumela, skoro da nič. Torej sem začel nemško. No, sedaj gospodična ni razumela niti besede, samo besedo „citre“ menda, ker je internacionalni izraz. Mislila je seveda, da hočem citre kupiti, kar pa jaz nisem nikakor nameraval, ampak le izposoditi si jih.

In takrat je prišla v prodajalno starša sestra, pani Honorata, simpatična gospodična, priključljivega vedenja in zgovorna.

Po kratkem pozdravu sem tudi nji začel razlagati svoje želje, toda žalibog z istim uspehom kot sestri. Pokazala pa mi je, naj grem za njo. Z veseljem sem ji sledil.

Takoj na drugi strani ulice stanuje rodbina Borowkovich. Gospodična Honorata me je privedla do stanovanja in me predstavila svoji materi. Matična zna za silo nemško. Torej nji sem s pomočjo nemškega jezika dopovedal, kaj hočem. Sporazumeli

smo se hitro in gospa me je povabila, naj pridem včasih k njim, da jim zaigram na citre. Z veseljem sem sprejel prijazno ponudbo. Tako smo se spoznali z rodbino Borowkovich in jaz sem njen skoro vsakdanji gost.

Pani Honorata zelo lepo igra na glasovir in na violino. Včasih, kadar je domači učitelj na glasovir prisoten, igra ona violino, on pa jo spremlja na glasovirju. Tedaj je celi koncert. Izmed skladb, ki mi najbolj ugajajo, so „Sanjarije“ ali Chopinova „La Madona“. Zadnja mi zelo upliva na dušo in na prošnjo mi je zaigrala pani Honorata to kompozicijo clo trikrat po vrsti. Zelo lepe so „Kozaske pesmi“ od raznih ruskih skladateljev, izmed katerih mi je najbolj povšeči „Kozaska“.

Ob lepih poletnih večerih smo sedeli na balkonu. Zadnji solnčni žarki so trepetali nad mestom, velika kupola ruske katedrale se je bliščala kot samo zlato. In tedaj so misli tako rade poletele doli v mojo domovino, ustavile se nad domačo hišo, stopile notri in se tam mudile. Pri-

Franjo Neubauer:

Zima groze.

(15. in 16. prosinca t. l.)

1.

Narasel, kalan
drvi čez ravan
potók podivjan.

Kot vranec, od bliskov plašan,
od groma rohnočega gnan.
Razgrizel bi kamen ovir,
ki drzni ustavljajo dir.

Popenja se, planil čez skalne bi stene,
srditosti divje mu brizgajo pene.

Ni jez previsok,
da nebi ga skok
predrzen ponesel v globine
in dalje čez plodne ravnine.

2.

Temna je noč, pokój bi rad
na dneva legel skrb in jad.

Na sredi trate mala koča,
večerna v njej molitev vroča.

A glas proseči trepetá,
plaši ga bučni grom vodá.

Kot bi se vojske divja sila
s sovražnih gor in host valila.

Glasnejši vedno grozni šum
nešteti je sovražnih trum.

Kdo v koči mirno naj zasanja,
ko vojska vánjo se zaganja?!

Molitev je izmoljena!

Ni koča še obkoljena,

odprt je še izhod! „Bežimo!“
in splazijo se venkaj v zimo.

Za njimi šum srdit divjá,
a noč beguncev ne izdá.

3.

Iz dalje krvave grmenje topóv
izmučena srca potresa,
nad krovi ubožnimi naših domóv
zažigajo bliske nebesa.

Narasli potoki valé se iz strug,
izginjajo trate pod njimi.

Na bregu stojimo in v plašče se tug
zavijamo črne v tej zimi!

**Podpirajte „Dolenjske Novice“
z inseriranjem in tudi z dopisi!
Pridobivajte novih naročnikov!**

povedoval sem Borovkovim o krajih svoje domovine, kake so tam pokrajine, o pomladi, o življenju ljudstva in o naših običajih, o vsem ...

„Kako rada bi obiskala tiste lepe kraje, slišala tam sorodni jezik in videla slovenske pokrajine, se je ogrevala mlajša sestra Bronislawa. „Moje največje veselje je, voziti se po tujih deželah, obiskovati tuje kraje, tuja mesta ...“

Oči so ji pri tem žarele samega hrepenenja.

Vse drugega značaja pa je pani Honorata.

„Vaše pisatelje in pesnike, vaše slovstvo bi rada poznala. Toda kako? Predvsem moram znati slovenski jezik. Mogoče me pan nauči po slovensko?“

Prijela me je za roko in se smejala.

„Zakaj ne“, sem odgovoril. „Pani bi se hitro privadila in govorili bi med seboj slovensko.“

Potem sem jim pripovedoval o lepoti in blagolastnosti slovenskega jezika. Kakor zamaknjeni so me poslušali.

Zaplenenje trtnega rezja za vojaštvo.

Kakor je znano, je lansko leto vojaštvo zaplenilo vse trtno rezje ali rezino, to je odpadke, ki se dobe pri režnji trt in sicer enoleten les ali lanske mladike. Rezje je potem vojaštvo prevzemalo in plačalo.

Ravnokar je c. kr. deželna vlada izdala ukaz, da je tudi trtno rezje l. 1917 v enako svrhu zaplenjeno.

Pri režnji bo moral tedaj vsak vinogradnik enoletne trtne mladike spravljati in na poziv oblasti proti določeni ceni oddati v vojne namene.

Trtno rezje se rabi za krmo, zlasti za krmo goveje živine. V to svrhu se ga zreže in zmelje na drobno rezanico in se ga poklada živini bodisi samo ali v zmesi z rezanico sena.

Živina tako rezanico prav rada je, zlasti še, če se jo malo posoli. Ker ima trtni les toliko redilnih snovi v sebi kot seno slabše vrste, je taka rezanica izvrsten pripomoček pri krmljenju goveje živine zlasti letos, ko nam krme itak povsod primanjkuje.

Kmetijsko ministrstvo je dalo že pred več letni dvanajst strojev za mletje trtnega lesa kranjskim vinogradnikom brezplačno na razpolago. Ti stroji so se postavili na raznih krajih naše dežele, ali vinogradniki so se jih — žal — premalo posluževali.

Lani je prevzelo vse te stroje poveljstvo 5. armade, ki jih je pri svojih velikih zalogah klavne živine uspešno izkoristilo v svrhu pridobivanja tečne krme iz trtnega lesa. Kakor poročajo voditelji teh živinskih skladišč, se je krmljenje trtnega lesa prav dobro obneslo, zato zahteva vojna oblast stroje in trtno rezje letos zopet.

Doslej so se le oni stroji odposlali, ki so stali v državni trtnici v Bršlinu v rezervi. Nekaj strojev je še po deželi in ti najbrže tudi ostanejo na mestu.

Teh strojev naj bi se okolišni gospodarji pridno posluževali, kajti brezdvomno se bode na zahtevo v takih krajih pustilo tudi trtno rezje prosto za uporabo kot klajo.

Doslej imamo na Kranjskem stroje za mletje trtnega lesa v sledečih krajih postavljene: V kmetijski šoli na Grmu en stroj za ročno gonilno moč, na pristavi grofa Barbo v Dobu pri Rakovniku en stroj za parno gonilno moč, pri mlinarju Antonu Kovačiču v Krški vasi štev. 36, obč. Cerklje na Dolenjskem, en stroj za vodno gonilno moč, na pristavi Žadovinek pri Krškem, pri kmetijski podružnici krški, en stroj za vitlovo gonilno moč z vitlom (gepljem) vred, pri posestniku Marku Šuklje v Bušnji vasi št. 31, obč. Suhor, en stroj za vitlovo gonilno moč z vitlom vred in pri Jožefu Rosa, mlinarju v Porečah, obč.

„Koliko sličnosti, koliko istih izrazov“, je vsklikala gospodična Honorata.

Govorica se je obrnila na poljsko literaturo. Čudil sem se, kako dobro je v tem podkovana gospodična Honorata; s kakim zanimanjem je govorila o Mickewiczu, s kako navdušenostjo o Sienkiewicz; za Marijo Konopnicko je bila vsa vneta.

„Njena ljubezen do domovine, do naše Poljske, je nesmrtna in bo živela na veke ...“

Govorila je o njenih pesnitvah z vso strastjo rodoljubnega srca.

„Če bi bila vsaka ženska-Poljakinja onih misli kot je Konopnicka, bi se Poljska morda že davno obudila k novemu življenju. Škoda! Premalo smo pogumne, premalo složne, ne posnemamo takih vzgledov, kot je naša velika pesnica.“

Seveda ni vedela takrat gospodična Honorata in nikdo izmed nas, kako blizu je čas, ko Poljska doživi veliki trenotek probujenja.

Solnce se je že docela skrilo za nizko gričevje na zahodu. Hladen, dišeč veter

Št. Vid nad Vipavo, en stroj za vodno gonilno moč. Konečno se začasno nahaja še en stroj za ročno gonilno moč v državni trtnici v Bršlinu.

Stroji, ki so urejeni za vodno gonilno moč, se najbolj izplačujejo, ker je ta gonilna moč najbolj po ceni.

Stroji z ročno gonilno močjo delajo premalo uspešno. S pridejanjem potrebnega kolesa (šipe) se jih pa lahko preuredi za vitlovo ali še uspešnejšo vodno ali strojno gonilno moč. Potem delajo urno in brez večjih stroškov.

B. Skalický.

Gospodarstvo.

Modre galice za škropljenje trt je c. kr. kmetijsko ministrstvo kranjski deželi za to leto toliko odkazalo, da je dobo imeli vinogradniki popolnoma dovolj. To državno galico bo razdeljevala c. kr. kmetijska družba v Ljubljani, in sicer le potom svojih podružnic, ali zadrug, županstev, oziroma drugih zanesljivih oseb, ki v imenu družbe prevzamejo razdeljevanje. Kmetijska družba posameznikom modre galice ne bo oddajala, ampak vsem le potom razdeljevalnih mest, pod ktere posamezni vinogradniki spadajo, zato naj se takoj vsakdo v svojem domačem kraju pobriga, kdo bo modro galico tamkaj razdeljeval. Vsak kranjski vinogradnik brez izjeme bo letos imel pravico do 35 kg modre galice za vsak hektar vinograda, oziroma 3½ kg za vsakih 1000 trt. Cena modri galici bo 3-50 krone za kg na mestu razdelitve ter nima razdeljevalec nobene pravice višjo ceno zahtevati, kjer bo kmetijska družba vse stroške poplačala. Vsak naročnik na modro galico mora kupnino takoj v gotovini založiti. Vsa kranjski deželi odmerjena galica ne pride naenkrat, ampak v obrokih, zato jo bo vsak naročnik sproti dobival v tisti množini, kakor bo na razpolaganje. Že danes je pa zagotovljeno, da bo vsakdo imel dovolj galice za prvo škropljenje, ki je najvažnejše, in bo bržkone že meseca marca dovolj galice v rokah vinogradnikov.

Prodaja plemenskih prešičev in prešičev za rejo se dovoljuje vsled razglasa c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem nastopno: V delni izpremembi razglasa z dne 23. oktobra 1916, s katerim so se sejmji za govedo in prešiče ostavili, in sklicaje se na razglasa z dne 3. in 28. novembra 1916, se dovoljuje, da se smejo ob spodaj navedenih dnevih in v ondi omenjenih krajih prignati in prodajati plemenski prešiči in prešiči za rejo, in sicer: v političnem okraju Krško: dne 25. januarja 1917 v Radečah; 3. februarja 1917 v Krškem; 7. februarja 1917 v Št. Jerneju; 24. febr. 1917 v Bučki; 1. marca 1917 v Škocijanu; 12. marca 1917 v Dernovem; 24. marca 1917 v Mokronogu; 26. marca 1917 v

Kostanjevici; 5. aprila 1917 v Mokronogu; 12. aprila 1917 v Št. Jerneju; 23. aprila 1917 v Radečah; 25. aprila 1917 v Bučki; v političnem okraju Kranj: dne 3. februarja 1917 v Poljanah; 5. februarja 1917 v Kranju; 5. marca 1917 v Kranju; 30. marca 1917 v Cerkljah; 2. aprila 1917 v Kranju; **v političnem okraju Rudolfovo:** 23. januarja 1917 v Rudolfovem; 5. februarja 1917 v Rudolfovem; 15. februarja 1917 v Kandiji; 5. marca 1917 v Rudolfovem; 15. marca 1917 v Kandiji; 2. aprila 1917 v Rudolfovem; 17. aprila 1917 v Rudolfovem; v političnem okraju Kamnik: 20. januarja 1917 v Kamniku; 9. februarja 1917 v Mengšu; 24. februarja 1917 v Moravčah; 12. marca 1917 v Kamniku; 17. marca 1917 v Mengšu; 2. aprila 1917 v Moravčah; v političnem okraju Črnomelj: dne 1. februarja 1917 v Črnomlju; 6. marca 1917 v Črnomlju; dne 3. aprila 1917 v Črnomlju. Prignati, oziroma prodajati se sme samo na oblastveno odobrenem sejmišču. Druga živina, kakor plemenski prešiči in prešiči za rejo, se ne smejo prignati. Prekupci in mešetarji izključeni.

O gospodarskih razmerah v naši državi je govoril, kakor piše Slovenec, na shodu v Mariboru nemškonalni poslanec dr. Vichtl. Omenil je med drugim ogromne dobičke raznih industrijskih podjetij ter povedal, da prodajajo naši sladkorni industriji sladkor v inozemstvo po bajnih cenah; tako ga pošiljajo v Švico po 4 K, v Carigrad pa celo po 10 kron kilogram. Ogromne dobičke delajo tudi petrolejna podjetja; tako je leta 1915 ena sama petrolejna družba napravila 11.665.402 K čistega dobička. Govornik se je nato pečal s sodnim preganjanjem navijalcev cen. Neka branjevka na deželi je zahtevala za 100 kg premoga 3 K nad maksimalno ceno; radi tega je bila obsojena na 48 ur zapora. Ako bi se enaka kazenska mera uporabila tudi proti velikim navijalcem cen, tako n. pr. proti petrolejni tvrdki David Fanto, ki je napravila 5 milijonov prekomernega dobička, potem bi jo morali obsoditi na 30.000 let ječe. A velikim industrijcem se tega ni treba bati, njim je dovoljeno vse.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Na primorski fronti nadaljujejo Italijani močnejše s topničarsko pripravo k novi ofenzivi, katero je pričakovati koncem tega meseca ali pričetkom februarja. Presledek med novo bitko in zadnjimi velikimi boji je vže sedaj večji, kakor so bili presledki med boji od lanskega poletja sem. S posrečenih podjetij proti sovražnim predpostojankam privedle so naše čete v severnem odseku bojne črte na Krasu 4 častnike, 120 mož ujetnikov in eno zaplenjeno strojno puško. — Iz Lugana se poroča, da je došlo na italijansko bojno črto veliko francoskih topov in da grade na Benečanskem z največjo naglico utrdbe. Z obseznimi modernimi utrdbami ojačujejo črto Brento-Adiža-Pad. Skoraj podvojili so število letal. Svojim prijateljem je rekel general Porro, da se bo vojska odločila po njegovi sodbi v juniju, najkasneje v avgustu. Vse vojskoječe se stranke bodo letošnjo spomlad izčrpane. — „Giornale d' Italia“ piše 21. t. m., da je vojni minister sklenil, poslati v pet do šest sto bolničarjev zaposlenih okoli 20.000 sanitetcev v vojno ozemlje ter jih nadomestiti z ženskami.

Rusko bojišče. — Na rumunskem bojišču je važen dogodek zadnjih dni zavzetje kraja Nanesti, spadajočega k območju Namolosa-Fundeni. Rusi so priredili Nanesti kot izpadalno točko iz utrjenega seretskega odseka in je tedaj ta kraj igral važno vlogo pri sovražnih ofenzivnih sunkih zadnjih tednov. Zelo je tedaj zmanjšana s to osvojitvijo akcijska prostost Rusov in pa možnost njihovega prehoda čez Seret. S približanjem naših čet k reki otežkočen je promet na vzhodnem bregu in na vspešno k Seretu tekočih, za podjetja Rusov jako važnih železnicah, katere zvezne čete na dolgi črti lahko obstreljujejo. Ob pomankanju dobrih od vzhoda proti zahodu držičih cest v ozemlju mej Seretom in Prutom zamore oviranje železničnega prometa na važni progi Jassy-Pamalos-Galac Ruse prav občutno zadeti. Pa tudi glede na prihodnje operacije v Moldavi pomenja zavzetje Nanestija, oporne točke v območju Fundenija po nemških četah, velik uspeh, ne glede na to, mislijo li zvezne

čete ofenzivo nadaljevati ali pa se zadovoljiti s tem, da drže črto ob Seretu ob rusko-rumunskih napadih na spomlad. — Rusi trdovratno napadajo v gorovju na obeh straneh doline Susita, ne da bi na prostoru kaj pridobili. Zadnji čas naleteli so naši na sveže rumunske čete, iz česar sklepamo, da vodstvo ruske armade vže sedaj in sicer po malem pošilja v boj iz ostankov rumunske armade sestavljene, spopolnjene in na novo oborožene čete. — Po uradnem poročilu 21. t. m. je padlo z Nanestijem 19. januarja celo mostišče, katero so Rusi še žilavo branili, nam v roke. Več močno utrjenih sovražnih oporišč so vzeli Pomerjanci, Altmärkerji in zahodni Prusi. Z vročim bojem, ki se je bil za posamezne hiše, je bil zavzet kraj sam. Naše baterije in strojne puške so s strani streljale na Ruse, ki so se valili za mostovi čez Seret nazaj, izgube Rusov so bile težke. Ujetih je bilo en častnik in 555 mož, zaplenjeni pa dve strojni puški in štirje metalci min.

Zahodno bojišče. — Vsa uradna poročila zadnjih dni javljajo, izvzemši živahne topovske boje, le o manjših podjetjih, katera so se izvršila po vsem za nemške čete uspešno. Iz Berolina se poroča 19. t. m., da je prejel državni kancler od vsega organiziranega delavstva Nemčije pismo, ki slovi: Ker sovražniki Nemčije od zveznih držav ponudena mirovna pogajanja odklanjajo in s tem mir želeče narode silijo, uničenje človeških bitij in opustošenja kulturnih zakladov nadaljevati, izjavlja organizirano delavstvo, da mu je najsvetjša dolžnost, upostaviti vse svoje moči v pomožni meri v boju za obstoj domovine. — Državni kancler je na to pismo mej drugim odgovoril: Vem, da izražate v Vašem pismu misli milijonov naših sodržavljancev. Z vsakim dnem razgrinja sovražnik nesramnejše svoje namene, kateri stremijo po tem, uničiti Nemčijo in njene zavezničke. Nobenemu osvovjalcu, in naj bi zapovedoval vse moči sveta, ni usojeno, nemško ljudstvo vkloniti v jarem suženjstva. Edini v boju za našo prostost, koja ni nikdar tuje pravo prezirala, sprejeli smo novo izzivanje. Da stoji v tem boju nemško delavstvo in trdno na strani domovine, izrazili ste v vznesenih besedah v Vašem pismu. To mi je trdno poročstvo za našo končno zmago in prihodnost Nemčije, v kateri bodo našli vsi njeni sinovi svojo srečo.

Balkansko bojišče. — Uradno se poroča iz Sofije 20. t. m.: Slab ogenj s topovi pri Bitolju. Živahno so streljali s topovi v ovinku Črne na obeh straneh. Pri Moglenici slab ogenj s topovi in minami. Topovski ogenj v Vardarski dolini. Živahnejše so streljali s topovi ob Strumi; južno Serresa boji med patruljami. Pri Bitolju v Vardarski dolini in južno Orfanskega zaliva so nastopali letalci. Poročnik Brauneck je sestrelil svoje drugo sovražno letalo južnozahodno Dojranskega jezera. — Nemško uradno poročilo pa javlja 21. t. m., da je nemški poizvedovalni oddelek izvedel uspešno podjetje v ovinku Črne (vzhodno Paralova. — Po poročilu Milanske „Italie“ položaj spoznava ni ugoden in boj se, da bodo v najkrajšem času zadobile čete osrednjih velesil zopet mejo z Grško. — Položaj v Macedoniji ni izpremenjen. Srbske oblasti so odšle iz Monastira, kateri je v ognju zaveznikov. Desno krilo sovražne postojanke do Dojranskega jezera in Vardarja tvorijo Angleži, potem srbski ostanki in Francozi, Lah in Rusi stojé pri Monastiru. Zveze z laškimi četami v Albaniji južno Ohridskemu jezeru tvorijo Francozi. Mestoma je živahno vrvenje.

Razna bojišča. — Turški glavni stan poroča 19. t. m.: Na vzhodu Kut-el-Amare napadel je sovražnik po večurni topniški pripravi dne 16. t. m. trikrat zaporedoma del turške postojanke. Vsi napadi, pri katerih je imel sovražnik težke izgube, so bili brezuspešni. 19. t. m. napadle so čete turških prostovoljnih jezdecev neko sovražno konjeniško brigado, ki je bila na pohodu. Sovražniku, ki je imel velike izgube, odvzele so tri strojne puške in sestrelile neko angleško letalo. — Na kavkaški bojni črti odbile so turške čete na desnem krilu sovražne napade, katere je poizkušala sovražna stotnja na turške predstraže.

Na morju. — Neka nemška pomožna križarka je s sijajnim uspehom prodrla blokado in postala vredna naslednica „Möwe“, ki je lani pripehjala domov 166 ujetnikov in uničila okoli 60.000 ton angleških ladij. Zadnje tedne so bile v Sredozemskem morju potopljene velike angleške, francoske in italijanske bojne ladje, toliko, kot bi ententa izgubila pomorsko bitko. Neka nemška ladja je v Atlantskem oceanu potopila žito, ki bi zadostovalo, da se skozi tri do štiri tedne preživljal prebivalstvo kakega milijonskega mesta. Vrednost tega žita in moke se ceni na milijone kron. Angleška, Francoska in Italija potrebujejo okoli 140 milijonov meterskih stotov žita. Z vsemi pomožnimi sredstvi ga morejo spraviti skupaj le okoli 120 milijonov stotov. Ogromni primanjkljaj 20 milijonov teži prebivalstvo entente. Zato je vsaka z žitom naložena in potopljena ladja občutna izguba. Omenjena nemška ladja

je doslej, kolikor je znano, potopila 12 ladij v obsegu 50.000 ton. Ni čudno, da so posebno na Angleškem zelo razburjeni. — 31. decembra so, kot poroča Wolfov urad, pripehjali v pristanišče Swinemünde kot plen angleški parnik „Yarrowdale“ (4600 ton). Na parniku je bilo 16 nemških mornarjev pod poveljstvom častniškega namestnika Badewitza in 469 ujetnikov, namreč posadke neke norveške in sedmih angleških ladij, ki jih je v Atlantskem oceanu potopila neka nemška pomožna križarica. S temi ladjami je bilo potopljenih 6000 ton pšenice, 2000 ton moke 1900 konj. Parnik „Yarrowdale“ je imel 117 tovornih avtomobilov, eden osebni avtomobil, 3300 ton jekla in poleg tega veliko mesa, slanina in klobas.

Najnovejše poročilo.

Dunaj, 23. januarja. Uradno: Pri Gorici so vzeli naši preganjalni oddelki neki sovražni jarek in ujeli tri častnike in 134 mož, zaplenili pa tri strojne puške. Sicer se položaj ni izpremenil.

Domače in tuje novice.

Važno naznanilo. Nekateri novi naročniki nam pošiljajo svoje naslove tako slabo pisane, da jih ni moč čitati, tedaj jih tudi ne moremo vpisati med naročnike. — Že večkrat smo omenili, da se na naročila po dopisnicah sploh ne oziramo razven, če se ob enem pošlje naročnina 3 K. Tudi ne odgovarjamo na vprašanja po naročninah; to pač sleherni lahko izve, če ga je volja naročnino plačati, da stanejo Dol. Novice 3 krone na leto. Sicer pa je vsaj eden naročnik v župniji, ki mu bode rad povedal in postregel. — Nadalje odklanjamo vsako pritožbo glede tirjatve za list. Če sprejme kdo dve leti Dol. Novice, pa se nič ne pobriga za plačilo, pač ne sme zameriti, če ga opomnimo na njegovo dolžnost s tem, da mu pošljemo položnico z označeno vsoto zaostale naročnine, da ve, koliko je dolžan. — Z novim letnikom, aprila meseca, bomo brezpogojno ustavili pošiljatev lista vsem še tako ljubim in dragim naročnikom, če ga ne bodo imeli plačanega saj za leto 1916. — Takoj meseca marca pa bodo dobili položnice vsi cenjeni naročniki, da bodo lahko pravočasno — do konca marca — vposlali naročnino za tekoče leto 1917. — Sedaj je papir drag, tiskarski stroški so ogromni in izguba in požrtvovalnost izdajateljev Dol. Novic prehuda; ne moremo tedaj nobenih izjem delati.

Premeščen je v Novo mesto c. kr. okrajni komisar Peter Grassl iz Ljubljane.

Poročil se je v Novem mestu, dne 21. t. m. g. Franc Murgelj, kolar in hišni posestnik v Novem mestu, z go. Marijo Žefran roj. Vertačič, užitarica iz Smolenje vasi pri Novem mestu. Na mnoga leta!

V spominsko knjigo. Po častniških poročilih je umrl italijanski generalni poročnik Baldisserra, ki je zaslul po svojih zmožnostih, ko je leta 1895 rešil italijansko armado pred sovražnimi Abesinci, s katerimi je imela Italija nad 10 let nesrečno vojsko. S tem svojim činom si je pridobil trajnih zaslug za svojo drugo domovino Italijo. Ta italijanski general je nekaterim starim odličnim rodbinam v Novem mestu še v prijaznem spominu in je bil z nekaterimi še do nedavnega v pismeni zvezi. Kot nadporočnik je namreč služboval pred letom 1866 pri tedanjem lovskem bataljonu v Novem mestu in je stanoval kot oficir v tedanji grajsčini na Grmu, kjer je sedaj kmetijska šola. Akoravno sin avstrijskega uradnika iz Benečanskega je po vojski l. 1866 prostovoljno izstopil iz avstrijske vojne službe in vstopil v italijansko armado, kjer se je po svojih zmožnostih povzpел do generalnega poročnika. Nekatero rodbino hranijo njegovo fotografijo iz tedanje dobe: bil je jako priljubljen v Novem mestu in so ga čislali kot inteligentnega oficirja vpljudnega vedenja.

Umrl je v vojaškem zaporu v Sobotici Trifko Grabež, eden izmed napadalcev na pokojnega Franca Ferdinanda in njegovo soprogo.

Oklic. Od beguncev s Primorja, katere je vojska tako hudo zadela, naselilo se jih je nekaj v mestih in večjih krajih na kmetih, posebno v Trstu in sosednji Kranjski in Koroški pri svojih sorodnikih in prijateljih. Tam so navezani na vojaško živnino in na pičle zasluzke, težko tedaj žive in trpe veliko pomanjkanje. Vsled mrzlega letnega časa se je poslabšal izdatno položaj teh revežev, ker nimajo potrebnih sredstev, da bi si mogli nakupiti potrebne gorke obleke in obutve. Že zaradi svoje usode vsega obžalovanja vredni begunci občutijo vsled slabega vremena tembolj svojo bridko usodo. Naša človeška in patrijotična dolžnost je, da tukaj po svoji moči pomagamo, stisko svojih pridnih sodržavljancev kolikor mogoče olajšamo in jim dejansko pokažemo svoje srčne simpatije in svoje gorko sočutje do njih. Podpisani se obračajo tedaj v gotovi zavesti na javnost, da njihov oklic ne ostane neuspešen prosek obleke vsake vrste, perilo, obutve za revne begunce. Z malimi žrtvami napravi se v tem primeru dobro delo prave ljubezni do bližnjega. — Trst, dne 5. januarja 1917. Dr. baron Fries-Skene m. p., c. kr. namestnik v Trstu in na Primorskem. Dr. Faidutti m. p., deželni glavar goriški in gradiščanski. Dvorni svetnik Lasciac m. p., predsednik deželne upravne komisije za Istro. Predstoječa prošnja se gorko priporoča. Darove sprejema v Ljubljani „Posredovalnica za goriške begunce“, Dunajska cesta 38. I, izven Ljubljane pa Posredovalnica v Kranju in Novem mestu, ako bi se teh darov ne pošiljalo rajše v Ljubljano — V Ljubljani, 19. januarja 1917. Henrik grof Attens m. p., c. kr. deželni predsednik na Kranjskem.

Umrl je v Višnji gori gospod Franc Kovač, bivši nadučitelj v Zatičini, posestnik zaslužnega križca itd., v nedeljo 14. januarja ob 8. uri zjutraj. Pogreb je bil v torek 16. januarja ob pol 10. uri v Višnji gori nad vse slovesen. Vkljub najslabšemu vremenu je spremilo občinstvo v ogromnem številu rajnega, ki je bil vsepovsod priljubljen in spoštovan, k zadnjemu počitku. Prišla je tudi šolska mladina iz Zatičine z učiteljstvom in farani, da se poslove hvaležnim srcem od svojega ljubljencega, nepozabnega učitelja. Gospod nadučitelj Škrbinec pa se je poslovil od svojega dobrega sotrudnika s pretresljivim in v srce segajočim nagovorom ob njegovem odprtem grobu; vse je jokalo. Pevci pa so mu lepo zapeli žalostinke ter se za vedno ločili od svojega dragega izbornega pevca. Bodi ohranjen blagemu vzgojitelju mladine trajen spomin!

Umrla je 11. januarja v otročji postelji posestnica Frančiška Vovk, stanujoča na Potovrhu. Zapušča devet nedorastlih otrok; med temi sta bila dvojčka pri smrti matere stara še-le par ur.

Umrl je Oto Vidic v Zagrebu dne 4. januarja t. l. po daljšem bolehanju za otrpljenjem na živcih. Pokojnik je Novomeščan in je bil nadpuškar v Osjeku v Slavoniji. Naj počiva v miru!

Umrla je v cesarice Elizabete bolnici v Novem mestu, dne 15. t. m. 72letna vdova Alojzija Bratkovič, dninarica iz Št. Ruperta.

Pogorela je v Zagrebu največja zagrebška tovarna za pohištvo tvrdke Rudolf Suchy. Škoda znaša 30 tisoč kron.

Tiskarno Dragotin Hribarjevo v Ljubljani je kupil g. Anton Pesek, lastnik „Tedenskih slik“.

Velikanski potres je bil glasom brzojavke iz Tokija na otoku Formoza. Nad 1000 hiš je zasutih in okoli 300 oseb ubitih. Otok Formoza spada k Japonski in leži v Velikem oceanu; obsega 35.974 km² in ima nad tri milijone in 60 tisoč prebivalcev. Na 1 km² pride sto prebivalcev, na Kranjskem pa 53.

Močan potresni sunek smo čutili v Novem mestu v sredo 17. januarja ob 8. uri in 10 minut.

Nabor za črnovojnike letnika 1899. C. kr. korespondenčni urad poroča z dne 20. t. m.: Z danes objavljenim razglasom se vpoklicujejo črnovojniški obvezanci rojstnega letnika 1899 k naboru, da se dožene njih sposobnost za črnovojniško službo z orožjem. Naborni obvezanci se morajo najkasneje do 31. januarja 1917 zglasiti v občinskem uradu svojega bivališča. Nabore bodo izvršile črnovojniške prebiralne komisije od 8. do 22. februarja.

Zemlja se utrgala in zdrsnila v Hrastniku z gore v ozko kotlino blizu kemične tovarne. 22 hiš je močno poškodovanih, 120 delavskih družin je moralo zapustiti svoja stanovanja. Tovarna je v veliki nevarnosti pred novimi usadi. — Med Radečami in popirnico se je zgodila ista nesreča tako, da je promet s popirnico nemogoč.

Padel je junaške smrti, leta 1892. v Vel. Podlogu pri Leskovcu rojeni Janez Horvat, dne 13. januarja pri Rudka Mirinska v Volhiniji. Dne 14. januarja je bil pokopan daleč od svoje domovine v ptuji zemlji, kjer naj počiva v miru!

Ustreljen mladenič. Dne 6. januarja okrog 6. ure zvečer se je zgodila grozna nesreča v Krški vasi na Dolenjskem. Omenjenega dne so šli trije mladeniči iz Krške vasi čez most v Malence. Ko so bili mladeniči že skoraj na drugi strani mostu, prileti iz do sedaj neumljivega načina od Krške vasi krogla, ki zadene mladeniča Karla Bukovic iz Malene odzadaj v glavo tako, da se je takoj zgrudil mrtev na tla. Pomislite strašno žalost za uboge starše in druge brate in sestre spoštovane družine Bukovčeve, ko so jim še malo prej veselega in živahnega sina oziroma brata mrtvega prinesli v hišo! Cela zadeva je v preiskavi.

Umestna zapoved. Kakor pišejo listi, se bode prepovedalo damam kaditi.

Razglas. Vsled ukaza c. kr. dež. predsedništva z dne 7. januarja 1917, št. 71 Mob. se razglaša: Od vojaških oblastij izdana prepoved fotografiranja in naprave kinematografskih slik na kolodvorih in iz vlakov med vožnjo po civilnih osebah velja v bodoče tudi za škece katerekoli vrste, tedaj tudi za ročne škece, za slike ali druge škece objektov in železniških naprav.

Zopet roparji so se oglašili pod Gorjancem. Streljali so v neko hišo skozi okno. Istotako tudi v neko shrambo v Ljubnem. Pri „Kuntmateljnu“ so tudi streljali v neko hišo, pa je bil k sreči gospodar doma, ki je prišel na dopust, da jih je odpodil. Lopove so pa dobili v Nemški Loki ter jih spravili na varno pod ključ; bili so trije in seveda so imeli orožje. Izrazili so se, da niso imeli namena krasti, ampak moriti ljudi. Pač peklenski namen!

Izgubila se je ročna torbica na semenji dan v Novem mestu nekako od novega pokopališča do Košakovce gostilne. V torbici so bili različni važni dokumenti z naslovom dotične osebe in dve denarnici z nekaj denarjem. Pošten najditelj tedaj lahko odda dotični osebi nazaj, ali pa naj prinese v prodajalno J. Krajec nasl. v Novo mesto.

Zgubil se je v četrtek pred novim letom črn „Pelzkragen“ od kolodvora do Novega mesta. Najditelj naj ga blagovoli oddati pri uredništvu Dol. Novic.

V slikarski dvorani na Dunaju gledajo mladi, nadopolni umetniki nove slike. Posebno ugaja jim neka vojna slika „Slovo od doma“, na kateri prevladujejo rdeča in višnjeva barva. — „Ti, prijatelj, to je nekaj posebnega; takih barv še nisem videl.“ — „Razumno; veš, poznam umetnika osebno; barve za to sliko je namreč mešal na bučnem olju.“

Dopisi.

Iz Mačkovca pri Novem mestu. Poročati Vam imamo prav tužno vest iz naše vasi. Našega ljubelega sovaščana in miruljubnega sosa Franca Bučarja ni več med nami in ga tudi nikoli več ne bo. Padel je na italijanskem bojišču, zadet od granatnih plinov, dne 28. septembra 1916

